

רותי בן צבי ז"ל

חברה, רעיה, אם וסבתא,
נלקחה מאיתנו בטרם עת.

הובאה למנוחות ביום רביעי ז' באייר תשס"ד 28.4.04

בְּחֶלֶף הַיָּמִים אֶל עֵפֶר עֲרֻבוֹת
לֹא נִדְעָ. שָׁם נִשְׁרִים מִבְּגָרִים
נִזְוָנִים מִפְּגָרֵי מַחְשָׁבוֹת
וְחִיק מְדַלְדֵּל חֲדַל כְּאֲבִיר עַל סוּסוֹ
הִרְזָה בְּדַהֲרָה אֶחְרֹזְנָה
אֶל טַחְנוֹת הָרוּחַ.

ואל עפר תשוב... / ירמיהו

אני זוכר את אחד מרגעי הציפייה הארוכים, האינסופיים, אחד מיני רבים בחמש השנים האחרונות, ישבתי אצל בלה במשרד במרפאה, חיכיתי לתשובה מנטע או לתוצאות של אחת הבדיקות שבוששו להגיע משום מה.

כנראה שבשלב מסוים איבדתי את הסבלנות, עזבתי הכל ורצתי החוצה ביאוש, היה ברור לי שהציפייה הזו פירושה תשובה שלילית והכל אבוד.

בלה קמה, רצה אחרי, תפסה אותי מחוץ למרפאה והעמידה אותי במקומי, - אתה לא לבד, היא אמרה, יש לך אחריות, אתה לא יכול לזרוק את עצמך ולהיות נתון למצבי רוח כאלה, עכשיו זה הזמן שלך להיות חזק. ככה, פשוט ולעניין.

זה היה די מהמם אם להודות על האמת.

בדיעבד אני מניח שזה היה רגע ההתפקחות, רגע שבו נגמרים הרחמים העצמיים, נגמרות האשליות, נגמרות ההדחקות, הדמעות, השאלות, ה"למה דווקא לנו", הכעסים וההאשמות.

התחיל המאבק.

מאבק קשה עם עליות ומורדות, עם הצלחות קטנות וכישלונות גדולים, עם ציפיות מורטות עצבים לבדיקות, ואחר כך לתשובות, עם שמחות קצרות-רגע ואכזבות ארוכות, עם יאוש, חוסר אונים ותקוות קלושות שמשהו בכל זאת ישתפר.

והמחשבות האיומות על הרע מכל...

אבל גם, עם גילויי תמיכה ואהבה ורגעים אינטימיים שכמוהם לא ידענו עד אז.

אני נוטה להסכים שרק הקלישאה השחוקה והחבוטה "זר לא יבין" תבטא נאמנה מה עובר על משפחה מוכת סרטן או שרצים אחרים.

חמש שנים מסוייטות, איומות ונוראות בהן אתה לא יודע מה יהיה מחר.

ימים קשים שאתה קם בבוקר ולא יודע בעצם בשביל מה, אבל חייב להמשיך כאילו הכל כרגיל, להמשיך ולא לוותר לעצמך, לא לפרוש, לא להטיל על הסובבים אותך את מררתך, את אומללותך, הם לא אשמים במה שקרה לך.

להמשיך למרות הכל עם אותה שיגרה יומיומית ברוכה שמפרידה בינך ובין איבוד השפיות והאחיזה במציאות.

ומטיפול טיפול זה נעשה יותר ויותר קשה ומתסכל.

היו ימים מרים שנדמה היה שלעולם לא יגמרו. ימים שבהם אתה תוהה אם יש בכלל תכלית לסבל הנוראי הזה, האם "הטיפול" כדאי, האם הוא עוזר, והבדידות חונקת, והעולם כמנהגו, השמש זורחת השיטה פורחת והשוחט שוחט... בדרך לעבודה הייתי מזמזם לעצמי את "לקום מחר בבוקר עם שיר חדש בלב..." אבל השיר נשאר תמיד ישן והלב נקרע ומדמם ובמאמץ על אנושי מכריח את עצמי למרוח על הפרצוף מסכה של "עסקים כרגיל", העיקר לא להכביד, פותח את רדיו בקולי קולות להחריש את הקולות האחרים, את הפחדים, את החרדות.

אבל היו גם ימים אחרים.

בין לבין הייתה התקווה, היה מאמץ לנצל את הזמן השאול עד כמה שזה ניתן. הייתה השלמה עם מה שכבר לא ניתן, השלמה שיש עימה רוגע ושלווה ואהבה וחום. לעולם לא נשכח את ההרגשה הנפלאה כשהיינו חוזרים מבית חולים מאוחר, אחרי הטיפולים המתישים, ומוצאים על אש קטנה במטבח עומד סיר עם תבשיל חם שמפיץ בכל הבית ניחוח נעים של בית שבני אדם חיים בו, את ידיה המחבקות של מרים ארזי שדאגו "ללוות" אותנו לאורך כל הדרך, ולא רק בימים האחרונים של רותי. לעולם לא נשכח את הטיפול המסור הנכונות לעזור והלב הפתוח למלא כל משאלה של רותי או שלי, בגלוי או בצנעה, מצד המשפחה הקרובה וסתם חברים, מצד הקהילה ומהצד הרפואי, נטע ומירי ושרלה וערן וירון ש"טורטרו" על ידינו בכל שעה משעות היום והלילה, את הנריאטה הטובה והמיטיבה והמסורה והליווי לגרמניה, את אפרת, את יעקב, את עובדי חדרי החולים וכל מי שהיה לו יד בתמיכה חומרית ומנטלית. שוב ושוב עולה וצפה מול עיני התמונה הרגועה והשלווה של יפית שמטפלת ברותי בעדינות שכזו, במקצועיות שכזו, מנקה, מסדרת, מלטפת, מנסה עד כמה שאפשר להקל, לשמור על טיפת הכבוד והפרטיות האחרונים שעוד נותרו, שהולכים ונגזלים באכזריות, שהולכים ונגרעים מיום ליום.

וברגעים האחרונים לפני החידלון המוחלט עוד מספיקה להקריא לה פסוק מתהילים...

והיום, אחרי הכל, כשצריך להתחיל לאסוף מחדש את השברים ולמלא את החלל העצום שהשאירה אחריה, חף מכל האשמות וכעסים, שלם עם עצמי אני מרשה לעצמי להודות ולפרגן למקום בו אני חי כל שנותי שהוא רמת יוחנן והוא הבית שלי, - אם חס וחלילה נפלה בגורלך צרה שכזו, טוב להיות במקום הזה. ובזמן שאנו נושאים עינינו לשינויים באורחות חיינו, כדאי לעצור לפעמים, להתבונן סביב ולראות את כל הטוב והיפה שיצרנו פה, נכסי החומר והרוח. אל נהרוס את מידת האנושיות, החמלה והתמיכה ההדדית שהתברכנו בהם ברמת יוחנן. אדם לא יודע מה צופן לו העתיד, ויהיו אשר יהיו השינויים, בכל דרך שנבחר ללכת בה, את המידות האלה אסור לנו לאבד. ♦

לכל אחד רותי שלו.

רותי שלי הופיעה בחיי ביום קיץ אחד, אי-שם בראשית שנות השבעים, כאשר הגעתי לראשונה לרמת יוחנן; מורה בראשית דרכי, חדשה וירוקה, טריה ישר מהתנור של סמינר "אורנים".

זרה ומנוכרת, הססנית, חשדנית ומבווייטת, צעדתי בעיניים מושפלות אחרי נציגת ועדת חינוך, שהובילה אותי אל חדרי במקום הזר והחדש. מישהי אמרה: "תכירי את השכנה שלך". הרמתי את הראש מהאדמה, וראיתי מולי עיניים. רק עיניים. עיניים טובות, מחייכות, מאירות; וכאילו שלט גדול הונף מולי: **הגעת הביתה.**

ובאותו רגע, כבמטה קסם התפוגגה כל תחושת הזרות, וחמימות של בית עטפה אותי. כך התוודעתי אל רותי, ובאמצעותה אל ירמי, איילת ורמי. אל "המשפחה שלי" ברמת יוחנן. אם אפשר לציין רגע שבו נקשרה נפשי בנפשה של רותי באתו קשר עמוק ויציב שהיה בינינו כל השנים – היה זה הרגע.

מאז, היא חלק מחיי. רותי היא בשבילי הבית, על כל המשתמע ממנו: עוגן יציב, חום, רוגע, שלוה, משפחה. עבורי היא אם ואחות, חברת נפש, אשת סוד, מלווה אותי בכל נתיבות חיי. ומאז נישואי ליהודה הפכה היא לחלק ממשפחתי. כשם שאנחנו מלווים את משפחתה, כך מלווים רותי וירמי את משפחתי בכל.

על אף השנים הרבות שעברו דואגת רותי לשמור על גחלת הזיכרון של אותו פרק יפה בחיי – תקופת רמת יוחנן: מעדכנת אותי בנעשה במשק, מראה לי שיכון חדש שהולך ונבנה, את הפינות בחצר המשק, בהן עבדה, ואותן טיפחה.

מביאה לטעום את הגבינות והלחם תוצרת בית, פרי מפירות המטע. לא פעם כיניתי אותה: ועדת קליטה, ועדת קשר. אפילו על "ברמה" דאגו ירמי ורותי לרשום אותי כאחת מאנשי הקשר.

מוקפת ושמחה במשפחתה, ירמי והילדים. גאה בבחירתם של בעלי המשפחות שביניהם בקיבוץ כדרך חיים וברמת יוחנן בפרט, אך גם תומכת, מכבדת ומעודדת את מי שעשה בחירה שונה.

מרותי למדתי את יפי הפשטות, סוד הצניעות, נועם השתיקה, יכולת ההבלגה, את חוכמת החיים הנרכשת בדם ליבנו.

שיחות הנפש היפות ביותר היו לנו דווקא בבית החולים, בזמן הטיפולים הקשים שעברה. אז נפתחו הלבבות, ונהגנו לשתף זו את זו בחיי ילדינו, נכדינו, בסוגיות משפחתיות שונות. איכשהו תמיד הגענו למחוזות ילדותנו. אהבתי לשמוע את רותי מספרת על ילדותה. חסכנית במילים, כדרכה, המחישה לי מה רב המרחק שעברה מאז אותה ילדות רחוקה, ומהיכן שאבה את החוסן הפנימי שכל כך אהבתי. שוב ושוב התפעלתי מאצילות הנפש שבה התייחסה לדברים שאצלי עוררו התייחסות ביקורתית.

רותי שייכת לקבוצת 'אנשי הקו השני': אלה שאינם בולטים מיד בהתחלה, אלא נחשפים אט אט, עד שמתגלים במלוא הדרם. מאנשים כאלה לא נפרדים. הם נשארים איתנו, בליבנו, ממשיכים להאיר את חיינו. גם אני, איני מוכנה להיפרד ממנה. רותי איתי תמיד, וכזו תישאר.

חווה ויהודה

רוּתִי שְׁלִי.

תמיד רגועה ושקטה, נינוחה ומיד משרה עלי אוירה של בית חם. רותי אספה אותי אל חיק המשפחה עם חוה. תמיד נהניתי להיות במחיצתה, במיוחד בביתה, בו הייתה המלכה. רותי תמיד פתחה שולחן עמוס בכל טוב ממעשי ידיה, ומיד עטפו את הבית ניחוחות של מאפה ביתי או פשטידה. תמיד נהניתי לראות כיצד הילדים נכנסים ויוצאים, מתקבלים בחום, במילה טובה, נרגעים ויוצאים לדרכם. ראיתי שביתם מבצרם, ורותי שומרת המבצר בחום ואהבה, ובעיקר בשקט ושלווה. בימיה האחרונים, כשביקרנו את רותי בבית, ראינו איך הילדים והנכדים נכנסים ויוצאים, בדיוק כמו קודם. אלא שהפעם הם באו לשמור על רותי, ועטפו אותה באהבה עד הרגע האחרון. ושומר המבצר הביתי היה ירמי, אשר לא עזב אותה לרגע, למרות הקשיים והסבל. רותי שלנו, כבר חסרה לי מאד.

יהודה

אינני זוכרת מתי וכיצד נקשרה נפשי בנפשך.
האם היה זה כאשר טיפלת בַּבְּתִי הבכורה או כאשר טיפלת בבתי השנייה. נדמה כי תמיד היית שם ואני לצידך מקשיבה לשקט שבך ומתלהבת מיכולות האירגון והביצוע הנפלאות שלך.
זוכרת מבט ממוקד, גוף שלי ובטוח וידי זהב שבכל אשר נגעו הצליחו להפיח רוח חיים ויופי.
זוכרת שיחות שקטות על ספסל באמצע הקיבוץ בהן היינו דנות בבעיותינו כאילו בנות אותו גיל היינו.
זוכרת פליאתם של אנשים סביבנו על כך שעמי זרמו המילים ונפתח הלב, הם שהכירו שתיקתך.
אך את ידעת לשלוט במינון המילים ולבחור בקפידה מתי לדבר ומתי לעשות, כפי שידעת בתבונה כה רבה לפלס דרכך בין מכשולי החיים ולצעוד קדימה בנחישות, בלי לרחם על עצמך.
זוכרת סיפוריך על ילדותך ומשפחתך, בלי כעס ובלי תרעומת סיפרת לי על חיים עמוסי סבל ומכאוב. ציירת בלשונך המיוחדת דמויות מעברך והחיית נופי ילדותך כדי שאבין מה מקור כוחך.
אך אני עוד לא הבנתי. היה בך, אישה יקרה, כוח פלאי להתגבר, לנצור זיכרונות ולהתבונן קדימה לבאות אל העתיד כאילו בו מקור הטוב.
בשיחה בה הייתי אני מתלוננת בפניך על קשיים ועוולות היית מקשיבה בשקט ואומרת לי "תעשי כך ויהיה טוב" מהיכן לקחת אמונתך?
היית מסבירה לי: "מה יש לדבר כל כך הרבה צריך לעשות" אמרת ועשית.
הייתי לי לדוגמא ובימים בהם לא נפגשנו, חסרת לי.
זוכרת כיצד סיפרת לי על כאביך ולאחר מכן על מחלתך, תיארת הכל בלי להסתיר דבר, האמנת שגם הפעם יהיה בסדר. לא הכחשת את סיבלך ולצדו המשכת להיות יוצרת נפלאה בחומר ואם שדואגת למשפחה, מבשלת ומטפלת בכל. ואני עוד לא הבנתי מהיכן הכוח.
בחודשים האחרונים, בביקורי בבית החולים מצאנו לנו שעות לשיחות על ספרים ועל חייהם של אנשים. ישבתי מרותקת אליך והקשבתי.
כששבת הביתה חזרת מייד לעבודה.
ממרומי הקומה השנייה בבית-מוסדות היית קוראת לי כאשר הגעתי לקניות והיינו מוצאות עוד רגע למפגש ושיחה על כל בעיות העולם והקיבוץ. ציפיתי לראותך והקפדתי להגיע בכל יום שבת המוסדות נפתח בערב כדי להימצא עימך עוד רגע ולספוג מטובך ולהקשיב לעצתך.
התעניינת בכל ולא סגרת עצמך בפני העולם וחידושויו. ידעת לשמור על פרופורציות נכונות בכל אשר עשית וזה היה סוד קיסמך וכוחך.
נוחי לך רותי יקרה בשקט, טוב היה לו יכולתי להאמין שצפויים לך שם חיים טובים יותר, אך כל שנותר זה לנצור זיכרון בתוכי ולצעוד בביטחה ובשמחה על שנפל בחלקי להכירך אישה כה נפלאה.
ירמי, רמי, אילת, רוני, אודי, שמרי וכל בני המשפחה, זכיתם לאישה, אם, סבתא ובת משפחה מיוחדת במינה.
שימרו זכרה לעד וצעדו קדימה עם אופטימיות ותקווה כפי שרותי נהגה. **יעל לביא.**

* * *

ירמי שלום

שמענו בצער על פטירתה של רותי.

רותי הייתה המטפלת של נתי בננו. אישה נעימה מקצועית ואימהית. אחת שעשתה את מלאכתה מתוך אהבה ועם כל הנשמה לכל ילד וילד. לא מתוך כפייה של תפקיד. נעים ושמח היה לבוא לחגיגות ומסיבות ימי-הולדת שאירגנה לילדים ושמחה וריגשה את כולם. את פירות החינוך שלה קטפנו בשנים שאחרי ובוודאי מוטבעים בכל ילד וילדה שגדלו אצלה באהבה.

ירמי, זכורה לי פציעתך במלחמה ואיך טיפלה בך. ציורך עדיין תלויים בביתי ותמיד מזכירים לי את התקופה בה עבדתי מולך בהיותך סדרן עבודה. תמיד היה נעים לעבוד מולך.

נותר לי לאמר היה חזק אתה ומשפחתך שלא תדעו עוד צער.

יהי זכרה של רותי ברוך.

יעל, יעקב, נתי ורותם קונפורטי - ירושלים

* * *

הי אילת, ירמי וכל המשפחה

ראשית אני רוצה להביע את השתתפותי הכנה בשעת צער גדולה זו. הידיעה הגיעה אלי קצת באיחור, אבל תפסה אותי כשאני מהרהרת מזה מספר ימים בכך שלמרות הפחד והחשש לשאול לשלומה של רותי, אני בעצם כבר מזמן רציתי לעשות זאת ואיכשהו כמו תמיד מסתובבים עם זה בראש ובבטן ומוצאים סיבות שונות וסתמיות לדחות את זה - כאילו שאולי ככה המצב ישתפר מעצמו והכל יהיה בסדר.

למרות הרציונל תמיד ישנה תקווה שעדיין זה לא הסוף...

הטבע כנראה חזק יותר מהכל והצליח לסחוף אליו הרבה יותר מוקדם מהרצוי, אפילו סלע איתן כמו רותי. לנו לא נותר אלא להתקומם על כך ולהצטער.

אני רוצה לנסות לחזק אתכם, ככה בטח גם רותי הייתה רוצה לראות אתכם, למרות שמאוד קשה לכתוב עליה בעבר, למרות שאני בטח לא מחדשת לכם כלום – היא הייתה אישה מיוחדת בדרכה, כל דבר שבו עסקה או נגעה, נעשה עם המון איכפתיות, דאגה ואהבה – ולי לפחות יהיה מאוד קשה בנוף בלעדיה...

איתכם באבלכם

ושלא תדעו עוד צער

עינת פרנץ והמשפחה.

Dear Yirmi,

I was very sad to hear about Ruti when I read the last issue of Barama. Ruti was, as you know, a very special person. She was warm and loving and loved by everyone. I remember the first day I met her when I came to work in her peuton. We talked about where she came from and what brought me to Israel. I told her she could call me by Hebrew name Chana, and she said it was too old-fashioned. She would call me Wendy. Your family was warm and friendly and I have a special place in my heart for you- especially Udi, and Roni who I loved while working with the children in the gan.

I didn't get to know your other children, but Roni and Udi were a joy to know.

Ruti touched so many people in a wonderful way. I will always remember her as I knew her. In the 70's with small children, teenagers, you – her loving husband by her side, and a very big heart.

With warm regards,

Wendy

* * *

למשפחת בן צבי

היה לי הכבוד להיות חלק מהצוות הרפואי אשר ליווה את רותי במחלתה. בטרם חלתה לא הכרנו כדרך רוב חברי הקהילה איתם אין לי קשר בתוקף תפקידי כנותן שירותי חירום. כשהצטלבו דרכינו לעיתים בשבילי הקיבוץ נמנעתי ממנה, אולי אף פחדתי ממנה, נראתה לי מרוחקת בלתי נגישה. לימים כשפרצה מחלתה והחלה בטיפולים נפגשנו לראשונה באופן רישמי וחייב אני להתוודות בחששות כבדים מצידי. בהמשך נתגלתה לי בשלווה שלה, בחום שלה, המפגשים גם האקראיים בינינו הפכו לבביים וחייכניים, נוכחותה נעמה לי.

רציתי להשתתף בצערכם.

היו בטוחים ושלמים עם תהליך פטירתה, הסבל והכאב הוחלפו במנוחה לגופה לנשמתה בביתה, במיטתה, סביב אהוביה, בניגוד לחולים רבים שלא שפר מזלם עם סביבה משפחתית תומכת כשלכם.

שלא תדעו עוד צער.

ערן

* * *

לירמי היקר ולבני המשפחה

הצער והעצב אין להם סוף, לאובדן אין חזרה.

את רותי למדתי להכיר ולהעריך במפגשים ובשיחות הרבות שהיו לי איתה, את כוחה, עוצמת נפשה שבאה לידי ביטוי כבר בראשית דרכה כאמנית ופסלת. ההומור הטוב ועין הטובה. כל דבר שנגעה – נעשה מתוך אהבה, מתוך רצון לעשות את הטוב והיפה. ירמי ביקשת שאתפלל לרפואתה. ואכן ימים רבים הזכרתי אותה בתפילותי, נראה היה שהבריאה ... ולא היא.

נעלמים דרכי ה' ואנו החיים בעולמו חיים בהעֶלָם.

ה' נתן וה' לקח – יהי שם ה' מבורך.

משתתפת איתכם באבל ובצער

יהודית בן פורת.

28.4.2004, ז' באייר תשס"ד

יום שישי 28.5.04
יום השלושים לרותי בן צבי ז"ל
עלייה לקבר בשעה 17:00

ירמי, איילת, רמי, אודי, רוני ושמרי שלום
חלק חשוב ויקר בקליטה שלנו ברמת יוחנן היה – רותי.
כי רותי ידעה לקחת משפחות נקלטות ב"פעוטון קליטה" ולהפוך את הילדים ואת ההורים
בשקט, בנועם, במהירות וביסודיות לחברים ב"פעוטון קיבוצי" כאילו זה כך אמור היה
לקרות.

רותי נתנה בזמן הנכון ובמינון הנכון את הביטחון וההשתייכות שכולנו היינו זקוקים להם.

אהבתי להיכנס לפעוטון, לראות את החמישייה רחוצה, לבושה גופיה ומכנסיים ואוכלת
בסכין ומזלג בגיל מאוד צעיר, כמו שרק רותי ידעה ללמד!
וכל זה למותר לציין בסביבה מעוצבת, נקייה מאורגנת ומוקפדת בנוחיות ויופי.

אהבתי את רותי ולמדתי ממנה הרבה! ולא לחינם כשנולד לנו ילד באותה תקופה קראנו לו
– אודי.

היחסים הטובים שלנו נמשכו גם מעבר לתקופת הפעוטון, לצערי לא נפגשנו הרבה אך
כשנפגשנו תמיד הרגשתי שאיכפת לרותי כל מידע, תמיד נתנה הרגשה של פירגון ותמיכה
שהייתי זקוקה לה.

ועניין אחד אני זוכרת לרותי במיוחד: כשיצאנו לשנת חופש אילה הייתה ב"שנת בר-
מצווה", כשנפגשנו פעם בטיול רותי מיד קראה את המצב והציעה שלמרות שאילה לא
בקיבוץ, היא תשתלב בהופעה וגם למשפחה שלנו תהיה פינה בחגיגה וכך היה!
ואני שמחתי, התרגשתי, שוב הצליחה רותי לתת לי תחושה של בית!

אני כואבת את העובדה שלא שמרתי על קשר עם רותי ואיתך, כמו שאני כואבת עד היום
את הפרדה מרמת יוחנן. לכן כשנודע לי שרותי חולה לא היה לי אומץ ליצור קשר, והיה לי
גם קשה לדעת שהקשר לא מסוגל להיות רצוף ורציני, אבל שאלתי וידעתי על שלבים
שבדרך.

כשנודע לי במוצאי יום העצמאות הרגשתי לא טוב שלא הייתי שותפה ולא רק במעט.
אני יודעת שעברתם תקופה אכזרית ואולי הנחמה היחידה היא בעובדה שכעת רותי לא
סובלת.

רוצה לחבק אתכם, לתת לכם כוח לראות דברים טובים בזמן הקשה שאתם עוברים ולומר
שגם במרחקים רותי הייתה ונשארת.

שרה'לה אורן

נצח אֶזְלַת יְדִי

לזכרה של
רותי בן צבי

היום הֶעָצַב
ז"ל
כְּבֵשׁ אֶת כְּלִי,
נֹבֵעַ
מִסּוּף הַדָּרֶךְ.

היום אֶלֶּה
בְּמִסָּע אַחֲרוֹן
אֶת זוֹ
שֶׁעֲצָרָה מְלָכָת.

מִחֲטֵי הָאָרְנִים בְּרוּחַ
שִׁיר פְּרֻדָּה
יִלְחֲשׁוּ לָהּ.

וְאֲנִי אֶעֱמַד
בְּגֵרוֹן חֲנוּק
וּבְעֵין דּוֹמְעַת,
מוֹל נֶצַח אֶזְלַת יְדִי.

ראובן עזריאלי 29/4/04

רותי שלנו, של המרכולית

כמה קשה לכתוב בזמן עבר,
שהרי כל פינה מזכירה אותך,
הגינה בחזית המרכולית, המועדון לחבר,
הסדר, החשיבה איך לארגן הכי טוב
גם כשנדמה שאין מקום מדפים צצו בכל פינה,
הכל פרי מחשבתך, והדמיון,
כל פרי שהגיע בצורה קצת מיוחדת
היה מקבל אצלך משמעות וטיפול מיוחד.
רותי שלנו היא רותי של יופי ונוי,
ושקט נפשי גם שהלב כבר יודע שהסוף קרב,
אבל ההכרה נלחמת ואת נלחמת כמו חייל על חייד,
לא ויתרת ולו לרגע, לא לעצמך ולא לסובבים אותך.
ובתוך כל אלה תמיד ידעת גם להקשיב
לרחשי הזולת ולתת עצה נבונה.
ולכם משפחה יקרה – ירמיהו, אילת, רמי, רוני, אודי ושמרי –
מילות נוחם אין לנו עבורכם,
למעט להמשיך לפי צוואתה הבלתי כתובה
של רותי, כי מחר הוא יום חדש...
היי שלום רותי... אנחנו נזכור אותך תמיד.

עובדי המרכולית

יום שישי 28.5.04
יום השלושים לרותי בן צבי ז"ל
עלייה לקבר בשעה 17:00

* * *

שלום ירמי
לא שמעתי ממך יותר מדי זמן ולכן צלצלתי.
הייתה לי הרגשה שרותי כבר עם המלאכים.
פעמים אחדות רציתי לצלצל – אבל מה הייתי שואלת? "מה שלום רותי?"
הרי שלומה לא היה טוב. לא צלצלתי פחדתי לצלצל.
על רותי תמיד חשבתי כי אהבתי אותה. אפילו אם התראינו מעט. מאז סיפרת לי שעוד
מעט נפרד מרותי לא הפסקתי לחשוב עליה.

אני רוצה לספר לך על רותי החברה שלי.
נפגשנו בסדנת פיסול במכללת יזרעאל ונהייתה לנו חברות שקטה חמה ונהדרת.
היא הייתה לי חברה נפלאה, חמה, אוהבת, חושבת, איכפתית, מעניינת, מקבלת, מתחלקת
במחשבות ורגשות, נותנת את כל לבה.
היא הקרינה חום ושלווה.
היא הקרינה "חיבוק".
רותי הייתה מים שקטים חודרים עמוק.
כל מה שאני אומרת על רותי עכשיו זה מה שהרגשתי וחשבתי במשך כל שנות הכרותינו.
החמצתי שלא פגשתי אותה מספיק.
עכשיו נשארו הזיכרונות ונשאר הכאב.
אני חושבת שרותי החברה שלי תישאר בתוכי. זכיתי שהיינו חברות.
ירמי היא כולה אהבה אתכם.
במעט המילים שאמרה הייתה אהבה גדולה ומלאה.
איני באה לנחם אותך כי איני יודעת איך.
רותי וודאי חיה בתוכם ואתם מרגישים באהבתה.
אני משתתפת בצער המשפחה.

שלומית פיוקס

* * *

במושגי זמן היסטוריים חולפים כאן רק לרגע. לנו זה הרגע האישי שמכיל הכל. רותי הייתה כאן בינינו כל כך שייכת, במין שקט וצניעות אופיינית ללא מילים מיותרות. לא תמיד הבנו, הקדמנו שלום ולעיתים לא נענינו. אבל ברגע נדרש היא הייתה לרשותנו ללא חשבון, זמינה, מטה כתף וקשובה לכל רחש, איתות מצוקה או צורך כל שהוא.

לספר עליה אין צורך. הרי הכרנו אותה כל כך מקרוב וככל שרצתה. על שבורכה בתבונת כפיים ונפש אומנותית, שילוב שהניב יצירות בטוב טעם ומנה גדושה של יופי.

על נכונות וחריצות ללא לאות בכל עניין שגויסה למענו וכאלה היו אין ספור. תמיד סמכנו ואף פעם לא התאכזבנו, הן בשגרה והן במבצעים מיוחדים.

על בית ומשפחה שבנתה כפי שרק חושי אישה שכמותה ידעו להקים, למרות חוויותיה הלא מפנקות מימי ילדותה.

על קומה זקופה, כוח פיסי, רצון ברזל, פעלתנות תמידית ועוד נימי נימים של אישיות שהייתה.

לא הסתדר לי לחבר את דמותה עם קורבן מחלה כל כך ארוכה. בכל כוחה שהלך ואזל המשיכה במעשיה ככל שרק אפשר ורצתה להקל על יקיריה וסובביה.

רותי של המשפחה, רותי של החברים ורותי של הקהילה לכם וגם לנו אבדן גדול' והיא תחסר.

בזמן שכזה לא נמצאות לי מילים לנחמה.

בזכותה אתם חזקים וכאלה תמשיכו להיות.

נעמה בלושטיין

עכשיו את כבר לא סובלת.
באה מנוחה לנשמה המיוסרת ולגוף שבגד, ויש בזה מעט נחמה.

ממעלות קדושים את מסתכלת עלינו, אולי בחיוך של רווחה, אולי בכאב, ואולי גם בהרבה סיפוק, סוקרת את הנוכחים שעומדים סביב קברך ותוהה:
"נו, נראה איך אתם מסתדרים עכשיו בלעדיי".

עכשיו את כבר לא סובלת.
אישה מעשית, שקטה ומופנמת. היה כל כך קשה לראות אותך בדעיכה, מקבלת את מה שאין להשיב יותר באצילות נפש שאין למעלה ממנה. בשתיקה.
ברגעי הבלחה של צלילות דעת אחרונים הסתכלת עלי בעיניים מצועפות ואמרת לי:
"אני כבר לא צריכה להיות כאן, תעזור לי"
הבנתי למה את מתכוונת ותסלחי לי שלא יכולתי לעזור.

בערב האחרון כשהסבל היה בלתי נסבל, ידענו שכל טיפת מורפיום שמטפטפת אל תוך ורידיך המפוצצים מקרבת את הסוף, ועדיין עמדנו עם השעון ומדדנו בדיוק 12 טיפות בדקה, אף לא אחת מיותרת.
ראינו איך את נובלת ונגרעת משעה לשעה, כל אותו לילה ארוך ארוך, זורמת מאיתנו, עוזבת לאט לאט לעולם אחר.
עד שהפסקת לנשום.

ובבוקר באה השלווה. שכבת במיטה, נגמר הסבל. הפנים החיוורים היו חלקים ורכים נעימים למגע, העיניים עצומות, השיער האפור שרק התחיל לצמוח רך משיי, הגוף הרזה השדוף הנפוח מנוזלים נח מעמלו, הרגלים עוד חמות.
והיה כל כך נעים ללטף אותך עוד פעם אחת.
וככה נפרדנו.

במשך שנות המחלה היו לנו הרבה שעות של חוסר אונים מוחלט, של כעסים והדחקות ושאלות למה, למה דווקא לנו זה קרה, מה עשינו רע.
וגם הרבה שעות של ביחד ושל השלמה.
הבנו אחד את השני בלי הרבה מילים.
לשנינו היה קשה לקרוא להבחנות המדוייקות ההן בשם המדעי, הקר, האכזרי.
יש מי שיגיד: "גן עדן של שוטים" אבל לנו היה טוב עם זה.
ועם זאת ידענו **הכל**. השעון לא עומד, הזמן שאול וקצוב.
וכשהבשרות הרעות רדפו אחת אחרי השניה ודכאו עד עפר, אמרת לי:
בשני דברים יש לי מזל: הראשון שנשארתי ברמת יוחנן והשני שמצאתי אותך.
אין לך מושג כמה כוח זה נתן לי לעמוד בכל השנים האלה.
ואני מודה לך על כך, כי הן היו שנים קשות ואיומות ונפלאות.

אני מודה לך על החופש שנתת לי לעשות וליצור, על הבית החם שבנית, על האושר והשמחה, והצער, והריבים, והבילויים, והטיולים, והאינטימיות, והעשייה, והבישולים, והשתיקות וההשלמות.

אישה אצילית.

אמרת: אני רוצה שכל אחד מכם ימשיך במסלול חייו כמו קודם, אתם לא אשמים.

ואנחנו מנסים.

מנסים ככל האפשר אבל אנחנו לא כל כך מצליחים, החלל שהשארתי אחרייך זועק והבית ריק, כל פינה מריחה ונושמת אותך, כל דבר נשאר במקום ששמת אותו, הכל מסודר ומוכן לשימוש כמו שרצית, כל סיר, כל צלחת, הבגדים, המגבות, מגירה מיוחדת לנייר טואלט, לתרופות, ארון לתבלינים, היית מלאה את הבית ודאגת שהוא יהיה מסודר ונוח וידידותי למשתמש.

ועכשיו זה קשה. אין בליבי שמץ של טינה או רוגז, רק עצב עצום שלא נגמר.

נוחי בשלום בין רגבי האדמה שכל כך אהבת לעבוד אותה וללוש בה.

בין האבנים שאהבת לחצוב וליצור.

נוחי בשלום אישה אצילית.

בעלך האוהב.

* * *

סבתא יקרה,
אולי את לא נמצאת איתנו אבל תמיד תשארי בליבנו.
יש לי בבית תמונה שלך מהחתונה של ההורים, כשאני מסתכל על התמונה אני נזכר בך
ואני יודע שאת משגיחה עלינו מלמעלה. תמיד אזכרך סבתא.
שלך באהבה ענבר.

* * *

לזכר סבתא
נזכור אותך בריאה ושלמה בימים הטובים כשהיינו באים אלייך ומשחקים יחדיו.
היית מספרת לנו סיפורים ואגדות ומביאה לנו ממתקים והפתעות.
את לא נמצאת איתנו אבל תמיד תישארי בליבנו.
עומר.